

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI DO SPRAW KONTROLI
PAŃSTWOWEJ
(NR 87)**
- **KOMISJI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
I POLITYKI REGIONALNEJ
(NR 135)**

z dnia 16 września 2026 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 87)

Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 135)

16 września 2026 r.

Komisja do Spraw Kontroli Państwowej oraz Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, obradujące pod przewodnictwem posła **Michała Krawczyka (KO)**, przewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, rozpatrzyły:

- **sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2025 r. (druk nr 2775).**

W posiedzeniu udział wzięli: **Artur Chruściński** naczelnik wydziału w Departamencie Administracji Publicznej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, **Damian Grzelka** przewodniczący oraz **Grzegorz Czarnocki** wiceprzewodniczący Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych, **Szymon Marciniak** specjalista do spraw legislacji, komisji oraz innych struktur w Związku Województw RP, **Adam Ostrowski** specjalista do spraw legislacyjnych w Związku Miast Polskich.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Cieśluk**, **Mateusz Daszewski**, **Sławomir Jakubczak** i **Jolanta Szymańska** – z sekretariatów Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Michał Krawczyk (KO):

Dzień dobry, witam państwa bardzo serdecznie. Otwieram wspólne posiedzenie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej.

Stwierdzam kworum.

Czy są uwagi do porządku dziennego? Nie widzę. Stwierdzam, że został przyjęty.

Szanowni państwo, witam panie posłanki, panów posłów. Witam gości, którzy przybyli na nasze posiedzenie. Witam pana Damiana Grzelkę, przewodniczącego KRRIO. Witam pana Grzegorza Czarnockiego, wiceprzewodniczącego KRRIO. Witam pana Artura Chruścińskiego, naczelnika wydziału w Departamencie Administracji Publicznej w MSWiA. Witam też pana Szymona Marciniaka ze Związku Województw RP i pana Adama Ostrowskiego ze Związku Miast Polskich. Witam wszystkich panów bardzo serdecznie.

Szanowni państwo, przystępujemy do realizacji porządku obrad. Informuję, że marszałek Sejmu, po zasięgnięciu opinii prezydium, skierował w dniu 3 lipca 2026 r. sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2025 r. (druk numer 2775) do Komisji do Spraw Kontroli Państwowej oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej do rozpatrzenia.

Bardzo proszę pana przewodniczącego KRRIO o przedstawienie sprawozdania.

Przewodniczący Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Damian Grzelka:

Szanowny panie przewodniczący, szanowne panie posłanki, szanowni panowie posłowie, szanowni państwo, KRRIO, działając na podstawie ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych, przedłożyła Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2025 r. Sprawozdanie to zostało przyjęte uchwałą KRRIO w dniu 8 czerwca 2026 r. Układ sprawozdania, analogicznie jak w latach poprzednich, składa się z dwóch części. Część pierwsza zawiera informacje dotyczące działalności regionalnych izb obrachunkowych w zakresie zapewnienia zgodnego z prawem prowadzenia gospodarki finansowej przez jednostki samorządu terytorialnego. I tu, w tej pierwszej części, postaram się pokrótce przedstawić efekty naszej pracy.

Ponadto, z inicjatywy KRRIO izby przeprowadziły dwie kontrole koordynowane, których przedmiotem były wydatki jednostek samorządu terytorialnego na funkcjonowanie organów

stanowiących oraz finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Te wyniki zostały przedstawione w dodatkowych informacjach.

Natomiast w drugiej części sprawozdania zostaną przedstawione informacje dotyczące wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego i w tej części oddam głos wiceprzewodniczącemu Grzegorzowi Czarnockiemu.

Szanowni państwo, regionalne izby obrachunkowe, zgodnie z właściwością wynikającą z naszej ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych, w tym pierwszym aspekcie działalności nadzorczej nadzorem objęły 188 584 uchwały i zarządzenia w 2025 r. W tym były to – wymienię zasadniczo – budżety: 3050 budżetów jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, ponad 115 tys. uchwał i zarządzeń w sprawie zmian budżetu. Duża liczba to uchwały dotyczące zasad i zakresu przyznawania dotacji z budżetu – 15 030 tych uchwał – oraz 8823 uchwały w zakresie podatków i opłat lokalnych, do których zastosowanie mają przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa, 31 433 uchwały dotyczące wieloletniej prognozy finansowej i jej zmian oraz 2973 uchwały dotyczące udzielenia absolutorium.

Szanowni państwo, w wyniku badania nadzorczego 188 584 uchwał w znacznej części uchwały te uznano za podjęte bez naruszenia prawa, co stanowiło prawie 98% ogółu uchwał i zarządzeń.

W pozostałym zakresie, to jest w 3906 uchwałach i zarządzeniach, stwierdzono naruszenie prawa. Z tego 1367 uchwał i zarządzeń uznano za nieważne, z czego 915 nieważne w części, 452 nieważne w całości. W 1115 uchwałach i zarządzeniach stwierdzono nieistotne naruszenie prawa, natomiast w stosunku do 1338 uchwał i zarządzeń wszczęte postępowanie zostało umorzone w związku z usunięciem naruszenia prawa przez właściwy organ.

Tutaj zaznaczam, że znaczna część tych uchwał to jest właśnie budżet oraz wieloletnie prognozy finansowe. To jest nasza podstawowa właściwość. Szczegółowych wyników oczywiście nie będę tutaj już przedstawiał z tabeli, w której są zawarte.

W ramach działalności nadzorczej chciałbym też podkreślić, że w 2025 r. kolegia izb ustaliła dwa budżety w zakresie obowiązkowych zadań własnych oraz zadań zleconych. W jednym przypadku było to z uwagi na nieuchwalenie przez organ stanowiący uchwały budżetowej do 31 stycznia – ta sprawa dotyczyła Sanoka – jedna z uwagi na prowadzenie obrad przez niewłaściwą osobę.

Kolejna sfera działalności regionalnych izb obrachunkowych obejmuje działalność opiniodawczą prowadzoną przez składy orzekające wyznaczone przez prezesów regionalnych izb obrachunkowych. Składy orzekające w 2025 r. wydały 21 453 opinie.

Najliczniejszą grupę opinii stanowią opinie o możliwości sfinansowania deficytu z uwagi na ustawowy obowiązek opiniowania zarówno na etapie projektu uchwały budżetowej, jak i uchwały budżetowej już podjętej przez organ stanowiący. Tutaj podwójnie – najpierw projekty i budżety.

Jeżeli chodzi o tę działalność opiniodawczą, to zgodnie z art. 13 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych opiniowane są wszystkie projekty budżetów, sprawozdania z wykonania budżetu, wnioski komisji rewizyjnych i inne opinie, które są wymienione w ustawie o regionalnych izbach obrachunkowych i ustawie o finansach publicznych.

Tutaj, analizując statystykę, można zauważyć, że w 2025 r. spadła liczba opinii odnośnie do możliwości sfinansowania deficytu oraz liczba opinii o możliwości spłaty kredytu i pożyczki oraz możliwości wykupu papierów wartościowych. To tak, odnosząc się ogólnie co do liczby.

Oczywiście w przeważającej części były to opinie pozytywne, ale były również wydane opinie pozytywne z uwagami, pozytywne z zastrzeżeniami oraz opinie negatywne. Wniesiono 11 odwołań, które rozpatrzyły kolegia regionalnych izb obrachunkowych, od opinii wydanych przez składy orzekające.

W 2025 r. regionalne izby obrachunkowe opracowały jeden raport o stanie gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego. W 2024 r. były to trzy raporty, w 2025 r. był to jeden raport. Ten jeden raport dotyczył gminy Bodzentyn w województwie świętokrzyskim. To był raport sporządzony przez komisarza rządowego, dlatego że w tej gminie są zawieszane organy, zarówno organ stanowiący, jak i organ wykonawczy. W 2024 r. na skutek – że tak powiem – zaprzestania działalności organu stanowiącego doszło do nieuchwalenia programu postępowania naprawczego i dopiero w 2025 r. były kontynuowane prace dotyczące raportu o stanie gospodarki finansowej i programu postępowania naprawczego.

W ramach działalności kontrolnej regionalne izby obrachunkowe przeprowadziły łącznie 889 kontroli. W tym było 691 kontroli kompleksowych, gdzie obowiązek przeprowadzenia kontroli kompleksowych wynika z ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych. Tutaj cykliczność – co najmniej raz na 4 lata w każdej jednostce samorządu terytorialnego. Przeprowadzono również, w miarę możliwości, 117 kontroli problemowych gospodarki finansowej oraz zamówień publicznych, podjęto 75 kontroli doraźnych – weryfikacja na przykład wniesionych informacji do izb – oraz przeprowadzono 6 kontroli sprawdzających realizację wniosków pokontrolnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli przez regionalne izby obrachunkowe w 2025 r. stwierdzono 9146 nieprawidłowości. Tutaj przedstawianych w ujęciu tematycznym, zgodnie z ramową tematyką kontroli kompleksowej. Największa liczba nieprawidłowości dotyczyła wykonania budżetu – 2855 nieprawidłowości. W drugiej kolejności – nieprawidłowości w obszarze księgowości i sprawozdawczości kontrolowanych jednostek – 2570 nieprawidłowości. W strukturze te nieprawidłowości dotyczące wykonania budżetu i księgowości, sprawozdawczości kształtują się podobnie. Natomiast tendencja jest taka, że liczba nieprawidłowości w 2025 r. w stosunku do 2024 r. uległa zmniejszeniu.

W ramach działalności kontrolnej chciałbym też zwrócić uwagę, że izby zweryfikowały łącznie prawie 500 doniesień oraz informacji o występowaniu nieprawidłowości, które były w miarę możliwości uwzględniane w tematyce kontrolnej. Te nieprawidłowości przedstawiają się w ujęciu finansowym. Jeżeli chodzi o ujęcie finansowe, zgodnie z katalogowaniem nieprawidłowości, jak wszystkie organy kontrolne analogicznie tę statystykę przygotowują, tak jak i liczba nieprawidłowości, to jednak tutaj największa kwota nieprawidłowości dotyczy tego obszaru księgowości i sprawozdawczości.

W ramach działań pokontrolnych w 2025 r. do kontrolowanych jednostek – każdą kontrolę kończono protokołem i kierowano wystąpienie pokontrolne – wydano 13 242 wnioski pokontrolne. Do 160 wniosków pokontrolnych wniesiono zastrzeżenia, z czego 143 zostały oddalone przez kolegia regionalnych izb, a 17 zostało uwzględnionych.

Chciałbym zwrócić uwagę na to, że nasze sprawozdanie przedstawia przykłady stwierdzonych nieprawidłowości w poszczególnych obszarach. Z uwagi na czas, jakim tutaj dysponujemy, pomijam ten aspekt i ewentualnie możemy się odnieść, jeżeli takie potrzeby będą, do poszczególnych tematów, gdzie są zawarte przykłady stwierdzanych nieprawidłowości.

W ramach działań pokontrolnych chciałbym wskazać, że skierowano zawiadomienia. Największa liczba zawiadomień to zawiadomienia do rzeczników dyscypliny finansów publicznych. Izby złożyły 415 zawiadomień dotyczących 582 potencjalnych osób, które mogą być uznane winnymi naruszenia dyscypliny finansów publicznych w zakresie 1323 czynów naruszenia dyscypliny finansów publicznych określonych w ustawie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Skierowano 13 zawiadomień do ministrów oraz 24 zawiadomienia do wojewodów – najczęściej są to zawiadomienia związane z wykorzystaniem dotacji z budżetu państwa, tak w skrócie można to przedstawić – oraz 35 zawiadomień do innych organów. Innymi organami często będą na przykład PIP, którą zawiadamiamy o stwierdzonych nieprawidłowościach w zakresie dotyczącym właśnie właściwości PIP czy izby administracji skarbowej.

W ramach działalności regionalnych izb obrachunkowych, które są organami właściwymi do rozpatrywania skarg dotyczących zadań lub działalności rady gminy, rady powiatu, sejmiku województwa w zakresie spraw finansowych, rozpatrywano skargi. Chciałem odnieść się do tego, że w 2025 r. wzrosła znacznie liczba skarg dotyczących uchwał objętych nadzorem regionalnych izb obrachunkowych. O ile w 2024 r. było to 114 skarg, to w 2025 r. było to 168 skarg.

Ogólnie należy zwrócić uwagę, że wzrasta liczba pism, które są kierowane do rozpatrzenia regionalnych izb obrachunkowych, czy to skarg, czy powiadomień o ewentualnych nieprawidłowościach do wykorzystania w działalności kontrolnej.

W ramach ustawowej działalności regionalnych izb obrachunkowych izby organizowały szkolenia, z których również realizowały dochody. W 2025 r. izby zorganizowały 83 szkolenia dla 7477 uczestników. Te szkolenia mają zarówno aspekt taki, że izby z tego tytułu realizują dochody budżetu państwa, co omawiamy przy wykonaniu budżetu państwa, ale ta odpłatność jest nieznaczna, a te szkolenia są nakierowane na to, aby były wysoce merytoryczne dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego i odnosiły się do bieżących potrzeb tych jednostek.

W ramach działalności informacyjnej izby udzieliły 801 pisemnych odpowiedzi i wyjaśnień dotyczących stosowania przepisów o finansach publicznych. Wpłynęło 508 wniosków o udzielenie informacji publicznej.

Pozwólcie państwo, że jeszcze odniosę się krótko, bo to obejmuje też sprawozdanie, ale już w takim krótkim zakresie, do wykonania budżetu regionalnych izb obrachunkowych, bo ocena wykonania budżetu była przedmiotem odrębnej Komisji w czerwcu – państwa Komisji – gdzie omawiane było wykonanie budżetu. W skrócie tylko wskażę, że dochody zostały zrealizowane w wysokości 2695 tys. zł i w największym stopniu były to dochody właśnie z prowadzonej działalności szkoleniowej. Plan wydatków wynosił 208 230 tys. zł na 2025 r. i został zrealizowany w 100%. Największa grupa wydatków w strukturze wydatków to wydatki na wynagrodzenia i pochodne. Przy czym tutaj na wynagrodzenia i pochodne łącznie wydatkowano 139 673 tys. zł. W stosunku do poprzedniego roku te wydatki na wynagrodzenia wzrosły nominalnie o 6,7%, ale realnie, przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji, ten wzrost jest o 3,1%.

Wydatki majątkowe. Tutaj należy wskazać, że – to, co omawiałem, akurat było przedstawione przy wykonaniu budżetu – 2025 r. był to rok, w którym ten plan wydatków majątkowych był zwiększony na etapie projektu budżetu i później budżetu, i izby jednorazowo w 2025 r. dysponowały kwotą 4783 tys. zł na wydatki majątkowe. W ramach tych środków głównie były to zakupy dotyczące infrastruktury informatycznej oraz wydatkowano środki na zakup samochodów służbowych. Te samochody służbowe – my tutaj podkreślamy – to są samochody związane głównie z działalnością kontrolną, bo to jakby do celów działalności kontrolnej.

Jeżeli chodzi o zatrudnienie, na dzień 31 grudnia 2025 r. stan zatrudnienia w izbach w przeliczeniu na pełne etaty wynosił 1184 etaty. Niestety to, co powtarzamy na komisjach co roku, ta tendencja się nie zmienia. W 2025 r. z izb odeszło łącznie 86 pracowników. W głównej mierze byli to inspektorzy wydziałów kontroli, specjaliści wydziałów informacji, analiz i szkoleń, co, jak niewątpliwie wiemy, jest związane z wysokością wynagrodzeń.

Te wynagrodzenia, oczywiście, co tutaj też przedstawiamy, w 2025 r., co prawda łącznie statystycznie według Rb-70 to przeciętne wynagrodzenie jest ponad 10 tys. zł, przy przeciętnym wynagrodzeniu 8900 zł, co zmieniło tutaj to, że w 2023 r. mieliśmy sytuację, że przeciętne wynagrodzenie w izbach było niższe niż przeciętne wynagrodzenie ogólnie, ale mimo wszystko, jak znamy wszyscy realia, to jest to wynagrodzenie przeciętne, które również uwzględnia nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, co bardzo wpływa na tę kwotę. Niestety wynagrodzenia przeciętne pracowników, tych, których mamy największą liczbę, czyli wynagrodzenia zgodnie z angażami, to w wydziałach kontroli jest to niespełna 8 tys. zł, a w wydziałach informacji, analiz i szkoleń około 7 tys. zł brutto, co utrudnia znacznie prowadzenie polityki kadrowej, a w konsekwencji przełożyć się może w dalszej perspektywie na realizację też zadań, bowiem znaczna grupa pracowników to są pracownicy powyżej 50 lat – to jest 28%, a 9% to są pracownicy powyżej 60. roku życia, czyli posiadający uprawnienia co do zasady emerytalne.

Teraz, szanowni państwo, oddam głos wiceprzewodniczącemu, który omówi wnioski oraz wykonanie budżetów przez jednostki samorządu terytorialnego. Jeżeli w dalszej części do tego referatu też będą pytania, pozostają do państwa dyspozycji.

Wiceprzewodniczący Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Grzegorz Czarnocki:

Dziękuję bardzo. Myślę, że możemy kontynuować. Szanowni państwo, elementem sprawozdania jest taka refleksja izb nad funkcjonowaniem prawa samorządu terytorialnego i co roku przedstawiamy taką część, którą nazywamy wnioskami de lege ferenda.

W tym roku KRRIO, na podstawie swoich doświadczeń z działalności nadzorczej, kontrolnej, opiniodawczej, przedstawiła trzy nowe wnioski, które są jak gdyby nowymi tematami albo nowym ujęciem tematów, o których już rozmawialiśmy tutaj kiedyś na tej sali bądź na innych forach komisyjnych. Dwa wnioski wynikają z kontroli koordynowanej, którą przedstawialiśmy już bezpośrednio na Komisji do Spraw Kontroli Państwowej, związanej z wydatkami na diety radnych. Uznaliśmy za słuszne powielenie 9 wniosków powtórzonych z lat poprzednich. Ja oczywiście już nie będę tego wszystkiego omawiał szczegółowo. Natomiast jeśli chodzi o te wnioski nowe, które chcieliśmy zaakcentować jako najbardziej może istotne, to jesteśmy za tym, żeby mimo tego, że jak gdyby nie mamy często takich sytuacji aktualnie, że samorządy są zwywane do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego, to widzimy problem związany z tym, że aktualny termin obowiązywania programu naprawczego, czyli 3-letni termin,

jest terminem za krótkim i on czasami nie wystarcza do tego, żeby uporządkować finanse samorządu. Jesteśmy za tym, żeby ten termin wydłużyć z 3 do 5 lat, również żeby wprowadzić formalny obowiązek raportowania przez samorządy wyników tego postępowania naprawczego w sprawozdaniu z wykonania budżetu oraz taką kwestię techniczną związaną ze wszczęciem. To jest kwestia proceduralna. Chodzi o to, żeby to wezwanie przez izbę do wszczęcia postępowania naprawczego mogło nastąpić nie tylko przed uchwaleniem budżetu, ale i w trakcie roku. Natomiast naszym zainteresowaniem te programy naprawcze się... nie chcę powiedzieć cieszą, ale na to zwracamy uwagę. To jest ważny instrument.

Taką kwestią techniczną, ale naszym zdaniem wymagającą doprecyzowania jest kwestia rozliczeń pomiędzy gminami w zakresie zwrotu kosztów wychowania przedszkolnego. Ten wniosek ma taki charakter trochę techniczny. Chodzi o podstawę wyliczania dotacji.

Chciałbym zwrócić też uwagę na taką kwestię, którą akcentowaliśmy już kiedyś, a teraz chcemy przedstawić jakby w nowej formule. To jest taki temat bardzo nośny i też medialnie my się z tym stykamy naprawdę bardzo często w naszej pracy związanej z rozpatrywaniem skarg, różnego rodzaju wniosków, sygnalizacji. To jest temat, który dotyczy szerokiej liczby mieszkańców. Chodzi o zrównanie w ustawie – Prawo oświatowe mechanizmu odpłatności za posiłki w szkołach. Rozmawialiśmy kiedyś o tym na Komisji do Spraw Kontroli Państwowej, przedstawialiśmy wyniki naszej działalności. Rozmawialiśmy o tym, że orzecznictwo sądów, jak gdyby idzie jednoznacznie w ten sposób, odczytuje przepisy ustawy – Prawo oświatowe i wcześniejsze przepisy, że niezależnie od tego, czy szkoła prowadzi stołówkę w formie stołówki stacjonarnej, czy zamawia catering, rodzice powinni być obciążeni zgodnie z ustawą wyłącznie, jak gdyby kosztem tak zwanego wsadu do kotła. Natomiast powszechną praktyką jest to, że w sytuacji, kiedy samorząd rezygnuje z prowadzenia stołówki, rodzice są obciążani nie wyłącznie kosztem, powiedzmy, samych produktów zużytych do przygotowania tego posiłku, tylko jak gdyby całym kosztem wynikającym z cateringu.

Tutaj swoisty spór pomiędzy nami i samorządami się już od jakiegoś czasu ciągnie. Akcentowaliśmy to, rozmawialiśmy w tej sprawie z MEN, przekazywaliśmy sygnalizację i tutaj MEN przedstawia argumenty może nie do końca nas satysfakcjonujące, niemniej wydaje nam się, że taka sytuacja, że obywatele korzystający z publicznej usługi płacą zupełnie inną kwotę w zależności od tego, czy samorząd prowadzi tę stołówkę, czy nie, jest sytuacją, która chyba nie do końca jest właściwa w świetle jakichś konstytucyjnych zasad. Redakcja tego wniosku jest oczywiście przekazana w materiale.

Jeśli chodzi o wnioski z prowadzonej kontroli koordynowanej, to myślę, że członkom Komisji do Spraw Kontroli Państwowej są oczywiście znane. Chodzi o to, że na podstawie naszych wyników kontroli doszliśmy do takiego wniosku, że celowe byłoby potwierdzenie w przepisach ustrojowych wszystkich szczebli samorządu terytorialnego charakteru prawnego diety radnego jako ryczałtu za pełnienie istotnej funkcji społecznej z mandatu lokalnej społeczności. Otóż chodzi o to, że w świetle ostatnich rozstrzygnięć, zarówno rozstrzygnięć nadzorczych, jak i też poglądów doktryny, jak również wyroków sądów – tych rzeczywiście wyroków sądów jest sporo, one są krótko zasygnalizowane w naszym materiale – organy nadzoru i przede wszystkim sądy doszły do wniosku, że dieta powinna stanowić wyłącznie równowartość utraconego przez danego radnego potencjalnego wynagrodzenia, którego nie otrzymał w związku z tym, że pełni funkcję radnego. Koncentruje się to rozumowanie na kluczowym obowiązku radnego, który identyfikuje się z tym, że radny jest na sesji, a jeśli z jakiegoś tam powodu w miesiącu nie jest na sesji albo nie uczestniczy w posiedzeniu komisji, albo też sesji nie ma, to w świetle poglądu komentatorów i ekspertów prawa finansowego czy prawa ustrojowego radny nie powinien w ogóle otrzymywać diety. My uważamy, że ten chyba kierunek wykładni nie jest zbyt słuszny i uważamy, że jeżeli tak odczytują to sądy i organy nadzoru w ślad za nimi, to być może warto byłoby się zastanowić nad nazwaniem tego świadczenia dla radnych, diety, w nieco inny sposób. Szczegóły oczywiście są w materiale.

Drugą taką kwestią, którą chcemy zaakcentować, jest to, że w ustawie ustrojowej i w innych przepisach nie mamy wprost regulacji dotyczącej tego, skąd powinniśmy brać liczbę mieszkańców, która jest podstawą różnego rodzaju wyliczeń, różnego rodzaju kwot i wielkości we wszelkich przepisach. I ten temat właśnie jest szczegółowo opisany w uzasadnieniu.

Te wnioski pozostałe oczywiście są w materiale, natomiast przejdę do tego, co może państwa nieco bardziej interesuje. Chodzi o wykonanie budżetu przez samorządy w 2025 r.

Oczywiście uszeregowanie tych tematów jest tradycyjne. Mamy grupy samorządów, potem w materiale mamy relacje z art. 242, 243, wybrane zagadnienia z gospodarki finansowej, finanse JST na mieszkańca. Troszkę zmieniamy to sprawozdanie za każdym razem, ale jednak jego struktura się nie zmienia. Tym razem wybraliśmy takie rzeczy, które naszym zdaniem zasługują na szczególną uwagę. Oczywiście szczególną kwestią jest to, że mamy pierwszy rok funkcjonowania nowej ustawy o dochodach. Główne cele wprowadzonych zmian państwu są doskonale znane. Przecież państwo uczestniczyliście w procesie legislacyjnym. Generalnie chodziło o wzmocnienie i ustabilizowanie finansów samorządów poprzez zwiększenie dochodów własnych, od których zależą właśnie możliwości realizacji zadań i oparcie zasilania finansowego na dochodach wynikających z bazy lokalnej podatku dochodowego, wprowadzenie determinant, wprowadzenie lepszej alokacji środków publicznych, uelastycznienie systemu poprzez zmniejszenie wpływu janosikowego oraz zwiększenie wpływu strony samorządowej na podział środków. To były takie założenia, które leżały u podstaw tego projektu.

Natomiast jeśli spojrzymy na dane, to w największym skrócie możemy powiedzieć, że 2024 r., jeśli chodzi o dochody, był kolejnym dobrym rokiem dla samorządów. Możemy powiedzieć wyraźnie, że nastąpił znów...

Poseł Urszula Koszutska (KO):

Która to strona?

Wiceprzewodniczący KRRIO Grzegorz Czarnocki:

198 strona. Ten materiał jest bardzo obszerny. Ja z jednej strony przepraszam za niego. My go już przestaliśmy drukować, bo po prostu jest tak duży, że nie drukujemy go. To jest strona 198 i tam mamy informacje o dochodach.

Tak jak państwo widzicie, struktura tego jest trochę inna. W związku z tym, że konstrukcja dochodów budżetowych została zmieniona i jak gdyby zmniejszyło się znaczenie subwencji, a wzrosło znaczenie udziału w dochodach podatkowych, czyli w PIT głównie, no i w CIT też nieco, to jak gdyby pojawiła się taka kategoria: transfery z budżetu państwa. Te transfery właśnie obrazują tę wielkość środków przekazywanych z budżetu państwa. I tutaj widać, że ona znacznie wzrosła w 2024 r. Mówimy o wszystkich samorządach. Były to 172 mld zł w 2023 r., w 2024 r. było to 226 mld zł, jeśli chodzi o transfery. W 2025 r. było to 251 mld zł. Widzimy tę gigantyczną zmianę w zakresie PIT. To znaczy PIT, które otrzymały samorządy w 2024 r., to było 80 mld zł, a w 2025 r. było to 173 mld zł. Ale ten cały wzrost bierze się również z tego, że zmalała subwencja ogólna. Subwencja ogólna, która wynosiła w 2024 r. blisko 120 mld zł, spadła do 50 mld zł w 2025 r. Po prostu część samorządów, która dysponuje dobrymi dochodami własnymi z PIT, nie otrzymuje w ogóle subwencji ogólnej z tego powodu, że jak gdyby te środki są zabezpieczone, upraszczając to, w PIT. Te wszystkie dane są przekazane, oczywiście trudno tutaj analizować, możemy powiedzieć z naszej perspektywy najkrócej, że ten rok był dobrym rokiem dla samorządów.

Na co zwracam uwagę i o czym rozmawialiśmy przy okazji sprawozdania rok temu – samorządy osiągnęły historycznie najwyższą nadwyżkę operacyjną, czyli nadwyżkę dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi. My uznajemy, że ta nadwyżka operacyjna bądź deficyt operacyjny jest takim kluczowym parametrem, który świadczy o tym, czy dochody samorządów są zdrowe, czy samorządy mają problemy, upraszczając, czy samorządy są w stanie sfinansować bieżące wydatki z bieżących dochodów. I tutaj oczywiście w ramach wyniku brutto mamy ten wynik operacyjny w 2025 r. na poziomie blisko 40 mld zł. To jest wynik rekordowy.

Mamy również nieznaczny wzrost wydatków inwestycyjnych w 2025 r., ale ten wzrost nie jest duży. Natomiast jest to odbicie, ponieważ w 2024 r., jeśli chodzi o wydatki majątkowe, był spadek tychże wydatków. Czyli można powiedzieć, tak bardziej używając profesjonalnych sformułowań, że po okresie dużych zmian nastąpiło uspokojenie sytuacji finansowej. Ogół wzrósł o 8,5%, czyli realnie około 3,5% czy około 5%. Zwiększenie dochodów średnio o 9% miało miejsce we wszystkich typach, z wyłączeniem miasta stołecznego Warszawy, w którym te dochody nie wzrosły aż tak bardzo. De facto osiągnęły poziom 99% dochodów ubiegłorocznych.

Sytuacja dochodowa samorządów pozostawała korzystna. 76% samorządów odnotowało wzrost dochodów w porównaniu z rokiem poprzednim. Tutaj oczywiście mówimy nie tylko o transferach z budżetu państwa, tylko o wszystkich dochodach, które w ogóle są.

Można powiedzieć, że po okresie intensyfikacji napływu środków ta dynamika zarówno dochodów bieżących, jak i majątkowych wchodzi w fazę stabilnego, dynamicznego wzrostu,

typową dla okresu po silnych i jednorazowych impulsach wzrostowych. Oczywiście mówimy tutaj o tym, że w 2024 r. samorządy otrzymały pod koniec roku jeszcze, o ile pamiętam, 10 mld zł tak zwanej kropelki.

Tutaj widzicie państwo slajdy pokazujące te dochody, jak one się różnie rozkładają, jak ten 2025 r. wypada na tle lat poprzednich. Na tym prawym slajdzie widzimy ostatnie 6 lat. Tutaj widać ten zielony pasek – to są dochody z PIT – i jak one bardzo wzrosły w stosunku do 2024 r. Niemniej warto zauważyć, że ten pomarańczowy pasek, czyli subwencja, zmalał w istotny sposób.

Jeśli chodzi o dochody, strukturę, czyli dochody bieżące i majątkowe, też widzimy, że nastąpiła taka stabilizacja po bardzo dobrym 2023 r., jeśli chodzi o dochody majątkowe. Te dochody majątkowe ukształtowały się na poziomie około 12,3% i ten efekt jest w zasadzie powielony w 2024 i 2025 r. Tak jak mówię, w dalszym ciągu zostało utrzymane bardzo pozytywne zjawisko, jeśli mówimy o tych dochodach i wydatkach brutto, czyli jest większa dynamika dochodów niż wydatków, czyli wzrost wydatków jest ciągle jeszcze niższy niż wzrost dochodów. No i to jest dla nas, jako osób, które zajmują się czuwaniem nad stabilnością samorządowych finansów, bardzo dobra wiadomość.

Jeśli chodzi o wydatki, to tutaj też widać, że ustabilizował się poziom wydatków majątkowych. On sięga około 20% i myślę, że w dalszym ciągu to są dobre dane, ponieważ te 20%, z wyjątkiem szczególnego 2023 r., który był takim rokiem przedwyborczym, to są, myślę, całkiem dobre dane.

Znowu wracam do tego, o czym mówiłem już wcześniej, o tej nadwyżce operacyjnej. To jest kluczowy parametr w naszej ocenie i w tym roku on osiągnął wyjątkową wielkość 39 600 000 tys. zł. Natomiast deficyt operacyjny, czyli te wszystkie samorządy, które nie były w stanie pokryć wydatków bieżących dochodami bieżącymi – im łącznie zabrakło 375 mln zł.

Szanowni państwo, rozmawialiśmy o tym ostatnio. Patrzymy na te samorządy, to jest taki obraz ogólny, ale zastanawiamy się też, jak dużo jest jednostek, które posiadają realne problemy, czyli właśnie jak dużo jednostek spośród naszych blisko 3 tys. samorządów rzeczywiście miało problem z tym, żeby zbilansować bieżące budżety. Przepisy prawa na to pozwalają. Te wszystkie liberalizacje, jeśli chodzi o możliwe zaciąganie zobowiązań, o wieloletnie prognozy finansowe, one na to pozwalają. My jako izby tolerujemy tę sytuację, bo ona jest w pewnych warunkach akceptowalna. W 2020 r. było 37 takich samorządów, które nie bilansowały się w dochodach i wydatkach bieżących. W 2021 r. było 7, w 2022 r. – 77. Tutaj rosła zarazem kwota tych deficytów.

W 2023 r., jeśli chodzi o wynik operacyjny, to był najgorszy rok i tutaj zabrakło w dochodach bieżących na sfinansowanie wydatków bieżących ponad 2,5 mld zł. W zeszłym roku to dalej było 200 jednostek, którym zabrakło – upraszczam – 1 mld zł, natomiast 2025 r. dalej pokazuje ten pozytywny trend. W całym kraju jest 59 samorządów, którym nie starczyło dochodów bieżących na sfinansowanie wydatków bieżących, w tym 10 miast na prawach powiatu.

Zrobiliśmy taką analizę właśnie, szykując się do dzisiejszego spotkania, jak dużo samorządów... w ogóle w jak wielu samorządach to zjawisko wystąpiło i czy to rzeczywiście jest trwałe, czy nie. Okazuje się, że w całym kraju jest 13 samorządów, w których deficyt operacyjny wystąpił w latach 2009–2025 cztery lub więcej razy. Czyli możemy powiedzieć, że to nie było incydentalne zjawisko, tylko rzeczywiście w prawie co drugim roku ten samorząd ma problemy z bieżącym zbilansowaniem się. Te samorządy są rozłożone generalnie w całym kraju, to jest jedna lub dwie jednostki. Ja zapewniam państwa, że my te jednostki oczywiście monitorujemy, na naszych spotkaniach wymieniamy się informacjami, prowadzimy takie analizy. No i jak gdyby widzimy, że ta sytuacja, tak jak państwo widzicie, te dane zbiorcze, wyraźnie się poprawia.

Jeśli chodzi o dług, bo to jest też kolejne kryterium i taki kolejny benchmark tej kondycji finansowej, to rzeczywiście znowu mamy taką sytuację, że dług nieznacznie wzrasta – w zasadzie od 2023 r. Aktualnie zobowiązania samorządów wynoszą 115,5 mld zł. Natomiast pocieszające jest to, że relacja kwoty długu do dochodów spada, co oznacza, że dochody rosną szybciej niż dług. Tak więc mamy ten pomarańczowy pasek na górze. W tej chwili dług samorządów spada poniżej 25% w stosunku do dochodów, a w 2019 r. wynosił blisko 30%. To jest duża zmiana na plus.

Jeśli chodzi o te samorządy, które są mniej lub bardziej zadłużone, szanowni państwo, to mamy w całym kraju 230 samorządów, które nie są w ogóle zadłużone, i 37 samorządów, które są zadłużone powyżej 60%. To nie są jakieś ustawowe ramy, ale uważamy, że dług powyżej 60% czy nawet powyżej 50% to jest dług, który ciąży na samorządzie ze względu na wysokie koszty obsługi. Ja powiem, że dobrze się stało, że ta liczba jednostek, które mają dług przekraczający 60%, zmalała. Jest to – tak jak mówię – 31 jednostek. W zeszłym roku tych jednostek było 49.

Jeśli chodzi o to, jakie to są jednostki, to są to gminy i miasta na prawach powiatu. Żadne województwo ani żaden powiat nie jest zadłużony na taki wysoki wskaźnik.

W tym roku zastanawialiśmy się z panem przewodniczącym, na jaki temat państwu szczególnie zwrócić uwagę i postanowiliśmy odnieść się do tematu ZOZ-ów. My corocznie publikujemy informacje o tej sytuacji, o kondycji samorządowych ZOZ-ów, o ich zadłużeniu, ale wydaje się, że w tym roku pojawiły się pewne interesujące dane, które chcemy przedstawić. Chociaż, tak jak mówię, my się nie zajmujemy bezpośrednio analizą planów finansowych zakładów opieki zdrowotnej, niemniej te kwoty zobowiązań uznajemy – w jakimś sensie obciążają i stanowią ryzyko dla samorządów. Łączna kwota zobowiązań nadzorowanych przez samorządy jednostek posiadających osobowość prawną w 2025 r. wyniosła blisko, niecałe 9,5 mld zł i wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o blisko 1,5 mld zł. To jest duży wzrost. On jest, jak gdyby nieproporcjonalny do tej wielkości. Jeżeli patrzyliśmy na wzrosty zadłużenia samorządów, to było kilka procent, tutaj mamy 18%. Zobowiązania jednostek z osobowością prawną nadzorowanych przez samorządy stanowiły tylko 2% wykonanych dochodów wszystkich samorządów. Czyli to oznacza, że jeżeli samorządy są aktualnie zadłużone na poziomie 24,7% w stosunku do ich dochodów, to gdyby dodać wszystkie długi nadzorowanych jednostek, głównie chodzi nam o ZOZ-y, to ten odsetek wzrósł z 24 do 26%.

Ale jaki jest problem? Problem jest taki, że te zadłużenia niestety koncentrują się w określonych albo typach jednostek, albo w określonych jednostkach. To nie jest tak, że te ZOZ-y są zadłużone wszędzie na tym samym poziomie. I tutaj mamy dane, taką bardzo krótką dynamikę tego procesu, jak zobowiązania samorządowych ZOZ-ów nam rosną. I tutaj widzimy, że w tym pierwszym wierszu macie państwo dane z Polski, czyli było 7,8 mld zł, teraz jest prawie 9,3 mld zł, dynamika 18%. Największa dynamika w zakresie zobowiązań dotyczy miasta stołecznego Warszawy. Tutaj mamy dynamikę 180%, czyli wzrosły te zadłużenia o 80%, ale jeśli chodzi o wielkość, to jest to bardzo nieznaczna kwota, bo to jest raptem 314 tys. zł. To jest zupełnie bardzo drobna kwota. Natomiast może niepokoić to, że rośnie nam zadłużenie w powiatach i województwach i nam rośnie znacznie powyżej 5 czy nawet 10%. W województwach ten wzrost się pojawia, występuje – to jest blisko 800 mln zł, jest o 24%. W powiatach ten wzrost wynosi około pół miliarda złotych.

Co jest niepokojące? To jest to, że istotna część tego długu... Samorządy jako takie prawie nie posiadają realnie zobowiązań wymagalnych, czyli takich, które są po terminie płatności. Niestety zakłady opieki zdrowotnej posiadają bardzo dużo takich zobowiązań i te zobowiązania bardzo przyrastają. W przypadku województw to jest szczególnie widoczne. Wzrost zobowiązań wymagalnych w województwach to jest w tej chwili... to było rok do roku blisko 400 mln zł.

Co mogę powiedzieć? Mamy taką bardzo już daleką i pogłębioną historycznie analizę. Mamy zobowiązania samorządów wszystkich szczebli, zobowiązania SPZOZ-ów wszystkich szczebli – to znaczy nadzorowanych przez samorządy, wszystkie, czyli powiaty, województwa i gminy. W 2001 r. to były łącznie 2 mld zł i widzimy, jak te wielkości malały, rosły. Były lata lepsze, lata gorsze. Widać, że zobowiązania, czyli ta pierwsza kwota, pierwsza kolumna, cały czas oscylowały wokół 4 mld, powiedzmy, 5 mld zł i tak powoli rosły. W 2022 r. to już było 6,5 mld zł, potem w 2023 r. wzrost o kolejne 0,5 mld zł, w 2024 r. wzrost o 700 mln zł i tutaj mamy w 2025 r. wzrost już nie o kolejne 800 mln czy 900 mln zł, tylko blisko o 1,4 mld zł.

Jeśli chodzi o zobowiązania wymagalne, przyrost jest też gigantyczny, bo widzicie państwo, kiedyś zobowiązania wymagalne na poziomie 4 mld zł to były, powiedzmy, 22 lata temu. Teraz mamy 3,2 mld zł, ale to tempo jest bardzo, bardzo niepokojące.

Co jest niepokojące? Jeśli zestawimy sobie te dane, rozbijemy je w skali kraju, to zobaczymy, jak to wygląda – niepokojące jest to, że właśnie te trendy nawet nie są jednolite. Proszę zwrócić uwagę, że jeśli mówimy o zobowiązaniach SPZOZ-ów nadzorowanych przez województwa samorządowe, to mamy taką sytuację, że tu chodzi o województwa. Tu nie chodzi o samorządy z tego województwa, tylko same województwa samorządowe. Widzimy, że w części tych samorządów to zadłużenie jest znaczne i przekracza 1 mld zł. De facto w trzech województwach to zadłużenie łącznie w zasadzie chyba ma 60% tego zadłużenia województw – pojawia się w trzech województwach.

Co jest interesujące? Proszę państwa, zwróćcie państwo uwagę, że na przykład w podkarpackim kwota długu maleje, natomiast w lubelskim rośnie, i to tak bardzo znacznie. Ogromnie niepokojący jest ten wzrost w łódzkim, który jest naprawdę gigantyczny. Ja rozmawiałem z prezesem kilka dni temu, nawet dzisiaj rozmawiałem jeszcze rano, no i też oczywiście mówi,

że my możemy na to zwracać uwagę, możemy tę kwestię podnosić gdzieś w opiniach czy w projektach, ale to nawet nie jest kwestia budżetowa. Widzimy pewne ryzyko, natomiast rzeczywiście ten problem się pojawia.

No i problem szczególnie niepokojący dotyczy zobowiązań tych przeterminowanych... Pamiętamy, że w związku z ustawą o terminach zapłaty każda niezapłacona w terminie faktura generuje co najmniej 40 euro dodatkowych kosztów do zapłaty. To, że ten wzrost jest nieharmonijny, że u jednych rośnie, u innych spada, niekiedy jest pozycja bardzo niska, on świadczy... Ja nawet rozmawiałem w naszym urzędzie marszałkowskim, z czego to wynika. Polityka ministerstwa też jak gdyby jest zmienna, NFZ, w zależności od tego, jaki jest rozkład szpitali, jak tych szpitali dużo jest, jakie one mają specjalizacje, wycena się zmienia. To jest bardzo skomplikowana kwestia na pewno. My się na niej nie znamy jako izba obrachunkowa, ale nas bardzo niepokoi to, że są województwa, gdzie udaje się utrzymać pod kontrolą to zadłużenie ZOZ-ów, no i są te województwa, w których, jak gdyby wyraźnie się to nie udaje. I tak jak mówię – nawet nie ma jednolitego trendu. Zwracam uwagę na podkarpackie, zwracam uwagę na przykład na małopolskie, na lubuskie, gdzie te wydatki maleją, przynajmniej z naszego sprawozdania.

Szanowni państwo, dane oczywiście są szczegółowe. Macie tutaj państwo zobowiązania według największych jednostek. Też oczywiście jest to w materiałach. Podsumowanie państwo otrzymacie, które w zasadzie krótko omówiłem.

Podobnie, jeśli chodzi o powiaty, jeśli chodzi o ZOZ-y, które są nadzorowane przez powiaty, również widzimy wzrosty. Tutaj ta sytuacja jest mniej niepokojąca. To z kolei w podkarpackim widać sytuację bardzo złą, że tych ZOZ-ów jest dużo, ale widać, że wszędzie jest ten problem i wszędzie rośnie. Także w sprawozdaniach za półrocze widzimy, że te wzrosty się pojawiają w aspekcie zobowiązań SPZOZ-ów. Macie państwo w materiale naszym również pokazane największe zobowiązania SPZOZ-ów wszystkich szczebli JST.

Ja jeszcze zwracam uwagę – to jest taki mój konik, pan przewodniczący o tym wie – na gospodarkę odpadami. To taki temat, który też jest trochę niepokojący. Generalnie gospodarka odpadami powinna być oparta na takiej zasadzie, że dochody z opłaty pokrywają wydatki. Sądziliśmy, mieliśmy taką nadzieję, że ta sytuacja się poprawiała do 2022 r., kiedy nieznaczna nadwyżka w systemie była wypracowana. Tutaj widzicie państwo, że dosłownie było 10 mln zł nadwyżki dochodów nad wydatkami, ale widzimy, że niestety w kolejnych latach coraz bardziej nam się rozjeżdżają dochody z wydatkami. To oznacza, że zarówno gminy, jak i miasta na prawach powiatu, jak i związki międzygminne w zakresie gospodarki odpadowej... mimo że te opłaty rosną, to opłaty w dalszym ciągu nie pokrywają wydatków. Analizujemy te tematy, jeździmy na jakieś spotkania, konferencje branżowe. Wydaje się, że system kaucyjny póki co nie pomógł samorządom. Przeciwnie, pewne strumienie odpadów, które można było sprzedać metale, plastiki z recyklingu, one z systemu wypadły. Natomiast w dalszym ciągu nie mamy tych przepisów dotyczących ROP, co oznacza, że na razie mamy ponadmiliardowy niedobór w systemie, który przekłada się bardzo niekorzystnie na nadwyżkę operacyjną i na możliwości rozwojowe gmin. Mamy nadzieję, że ROP zostanie wdrożony. Mogę państwa jako posłów prosić, jeżeli tylko to trafi do parlamentu, żeby to uchwalić.

Mamy nadzieję, że wdrożenie ROP, czyli tej rozszerzonej odpowiedzialności producenta, sprawi, że opakowania będą projektowane i wprowadzane na rynek w takim zakresie, żeby łatwo je się dało recyklingować, przetwarzać dalej i w ten sposób może się zmniejszyć strumień odpadów. Jeżeli zmniejszy się strumień odpadów oraz producenci wniosą jakąś część do systemu, to jest szansa, że będziemy wszyscy jako obywatele mniej płacić za gospodarowanie odpadami. Przepraszam, że to przeciągałem. Bardzo dziękuję. Oczywiście materiały są na naszej stronie.

Przewodniczący poseł Michał Krawczyk (KO):

Bardzo dziękujemy za naprawdę interesującą prezentację. Te zestawienia dotyczące i ochrony zdrowia, i budżetów jednostek samorządu terytorialnego były bardzo ciekawe.

Otwieram dyskusję. Bardzo proszę, pan poseł Tomaszewski.

Poseł Włodzimierz Tomaszewski (RozwójPlus):

Dziękuję. Ja właściwie tradycyjnie już mam zestaw uwag i pytanie. Otóż sprawozdanie pokazuje ten proces, który dokonuje się w samorządach, jeśli chodzi także o nową ustawę, ale także i o to, jak w tym procesie kształtuje się poziom inwestycji w samorządach. Jednocześnie, jak spojrzymy na dochody, zarówno te wykonane, jak i te prognozowane, a tym samym i wydatki, to ten poziom

tych inwestycji wyraźnie maleje. Oczywiście, jeśli chodzi o kwoty, to w 2025 r. jeszcze te środki były dość znaczące z „Polskiego Ładu”, ale 2026 r. już jest ostatnim tym okresem, kiedy te rozliczenia, powyżej 20 mld zł, czyli ten transfer z tego „Polskiego Ładu”, trafi do samorządów. Natomiast później mamy tę obniżkę. No i właściwie wszystko wskazuje na to, że ten system w nowym modelu spowoduje, że nastąpi taki dość bardzo znaczący spadek nakładów inwestycyjnych, a to w konsekwencji spowoduje, że mniejsze będą wpływy podatkowe. A jak mniejsze wpływy podatkowe, to według tego mechanizmu trzeba będzie więcej dopłacić subwencji, co się w tym modelu tam zamyka, a więc budżet poniesie większe konsekwencje, co przy dzisiejszym stanie i prognozach, jeśli chodzi o zadłużenie państwa, będzie dość wręcz dramatyczne.

Tak że zwracam uwagę na ten proces, który bardzo wyraźnie się tutaj kształtuje, zarówno po stronie dochodów, jeśli chodzi o te dochody majątkowe, jak i wydatków. To zresztą bardzo wyraźnie widać – strona 330, 331 tego sprawozdania.

To również wskazuje na to, że w kolejnych latach to maksymalne zaangażowanie budżetów samorządowych w inwestycje, czyli jaka część tych wydatków była dedykowana inwestycjom, to tutaj właściwie apogeum tego wysiłku inwestycyjnego było w 2023 r. Potem już w kolejnych latach ta część tych wydatków jest mniejsza, ale – jak powiadam – kwotowo jeszcze ona tam wzrasta – w 2024 r. zmalała, w 2025 r. trochę się podniosła, ale potem są takie prognozy.

Taka refleksja, ale to już nie do regionalnych izb, tylko do przedstawicieli rządu: Jak ten proces inwestycyjny utrzymać i jak obronić jednocześnie budżet państwa przed odpowiedzialnością wypełnienia tej luki braku wpływów podatkowych, czyli zwiększenia subwencji? To jest takie moje podstawowe pytanie i wniossek.

Ale druga część dotyczy tego, co jest po tych danych prognostycznych, jeśli chodzi o gospodarkę odpadami. Podkreślam i trzymam się tego, dlatego że uważam, że w ogóle przyszłość samorządów, jeśli chodzi o zadania, także inwestycyjne, ale w ogóle takie, można powiedzieć, działania inwestycyjne, które będą bardzo służyły i gminom, samorządom, ale przede wszystkim także mieszkańcom, jest kwestią inwestowania w lokalną energetykę, we wspólnoty energetyczne, z czym łączy się również kwestia lokalnego paliwa, czyli śmieci, odpadów. I teraz mamy taki absurd, że to paliwo, które powinno służyć i właściwie być przekazywane i przejmowane za niewielkie pieniądze, okazuje się, że ono jest przejmowane za bardzo duże pieniądze, bo mamy w tym roku dalszy wzrost o 1,5 mld zł tej różnicy między tym, co wydano na obsługę zagospodarowania odpadów, a tym, co wpłynęło. Tutaj jest absurd moim zdaniem taki, że mieszkańcy, zamiast płacić tak horrendalne kwoty albo gminy muszą uzupełniać te różnice, to powinno być odwrotnie, że właściwie, jeżeli tak jest, to paliwo, to powinno się z tego korzystać, nie obciążając ani mieszkańców, ani tym bardziej budżetów gmin takim wydatkiem. Uważam, że to się w najbliższych latach całkowicie zmieni przy nowym rozumowaniu kwestii energetycznych.

Natomiast, ponieważ tutaj nie ma jeszcze takiej informacji o tych badaniach, które państwo robią chyba w cyklach dwu- czy trzyletnich, więc... Ja, dlatego tak uporczywie trzymam się tych badań, ponieważ te badania bardzo wyraźnie wskazują na patologię w tym zakresie. To znaczy, że jest zmowa firm na rynku wywożących te odpady i w związku z czym, jakże w przetargach – to w badaniach właśnie regionalnych wynika – w dziewięćdziesiąt parę procent przystępuje jedna firma do przetargu, to ona dyktuje warunki, dyktuje cenę. W związku z tym stąd jest ta różnica w tych dodatkowych wydatkach o 1,5 mld zł większych na to zadanie, a proces powinien być dokładnie odwrotny. Więc ciekawi mnie, jak ten proces wygląda, jeśli chodzi o te przetargi. Być może te badania państwo będą mieli, to będę wdzięczny, żeby je udostępnić. No i to jest ta refleksja i ta prośba, którą podnoszę. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Michał Krawczyk (KO):

Bardzo dziękuję.

Pani posłanka Kulpa, bardzo proszę.

Posel Wioletta Maria Kulpa (PiS):

Dziękuję bardzo. Wbrew pozorom te informacje, które państwo przekazują, wcale nie wyglądają tak różowo. Pochodzę z okręgu, gdzie właśnie mam powiat, który zdecydowanie ma niższe dochody budżetowe niż w 2025 r. Jest taki artykuł, zresztą opublikowany dziwnym trafem wczoraj przez „Rzeczpospolitą”. To państwo z RIO zapewne analizowaliście, bo jest odniesienie również do państwa, w kontekście przyszłych dochodów podatkowych i subwencji dla samorządów, że część samorządów zastanawia się, czy nie powtórzy się ten scenariusz z tego roku,

że otrzymają oczywiście niższe transfery i samorządy będą zmuszone również do stosowania form oszczędnościowych... Tylko pytanie, z czego mają oszczędzać. Oczywiście jest kwestia dodatkowych pieniędzy z rezerwy budżetowej przekazanych w lipcu, ale pomimo również ich manewrów oszczędnościowych nie są w stanie już cokolwiek zmienić w swoich realiach budżetowych.

We Włocławku na przykład zmniejszono dochody. Oczywiście nie chcą ograniczać usług publicznych, bo to jest podstawa, ale to jest kwota 44 mln zł mniej niż rok wcześniej.

Tutaj mam również odniesienie do pana Michała Urgoła, prezydenta Jastrzębia-Zdroju, który mówi wprost – nawet było pytanie ze strony RIO – dlaczego tak ostrożnie planują swój budżet, pomimo oczywiście wzrostu inflacji, bo tam akurat zaplanowano tylko 4-procentowy. Ale oczywiście to jest słuszne założenie, jeśli o to chodzi, bo stwierdził, że nawet mają jeszcze mniejsze wyniki finansowe. W związku z tym wcale ta sytuacja samorządów nie jest różowa, jeśli chodzi szczególnie o powiaty. Bo jeśli powiat dostaje mniej środków, a ma tak naprawdę zadania, które musi kontynuować, czy szpital, czy szkoła średnia, i nie ma możliwości zrealizowania wydatków inwestycyjnych już, a niestety z roku na rok te wydatki inwestycyjne muszą być planowane...

Teraz tak, jeśli chodzi o państwa sprawozdanie, to chciałabym – nie musi pan odpowiadać w tym momencie, mogę poprosić o odpowiedź na piśmie – żebyście państwo przeanalizowali kilka ważnych kwestii, które trzeba poruszyć. Inwestycje i środki unijne. Samorządy wydały na inwestycje 89,6 mld zł, z czego 16,2 mld zł pochodziło ze środków UE. Czy RIO widzi jednostki, które ograniczyły swoje inwestycje, na przykład z powodu zabezpieczenia środków na wkład własny? To jest jedna kwestia.

RIO zbadało 188 tys. uchwał. Czy widzicie państwo w tych zbadanych uchwałach pewne nieprawidłowości finansowe powtarzające się?

Kolejna kwestia: Czy dobra łączna sytuacja samorządowa, pokazywana w państwa krajowym zestawieniu, nie przesłania sytuacji – i tutaj właśnie odniesienie do tych powiatów i województw – zadłużonych szpitali... Czy RIO może wskazać skalę środków przekazywanych przez samorządy na pokrywanie wyłącznie strat tych placówek zdrowotnych? Ile samorządów musiało w 2025 r. dopłacać do ochrony zdrowia? I czy RIO stwierdziło przypadki, w których te wydatki zagrażały ewentualnej realizacji tych inwestycji, które mieli zaplanowane w innych przestrzeniach? Z jakich przyczyn samorządy nie wykorzystały około 16,7 mld zł zaplanowanych na wydatki majątkowe? Czy one wynikają w dużej mierze z przesunięcia płatności, czy też w ogóle z rezygnacji z zadań, które samorządy miały zaplanowane?

To takie są pytania, tak jak powiedziałam, odpowiedź może być na piśmie. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Krawczyk (KO):

Bardzo dziękuję.

Nie widzę więcej zgłoszeń. Bardzo proszę, panie prezesie.

Przewodniczący KRRIO Damian Grzelka:

Ja zacznę, kolega uzupełni. Szanowni panowie przewodniczący, szanowni państwo, odnosząc się najpierw do kwestii prognoz zawartych na stronie 330, 331 sprawozdania, ja chciałbym zwrócić uwagę, że my czerpiemy dane z prognoz w wieloletnich prognozach finansowych, które są przekazywane, i to są dane, które wiadomo, że są z pewną ostrożnością planowane, mając na uwadze też to, żeby te prognozy były realistyczne na te następne lata. Trudno tutaj odnosić się do tego na tym etapie, jak to wpłynie na przyszły proces inwestycyjny, bo dobrze wiemy, że często, kiedy jednostki dostają nawet środki zewnętrzne, czy to są środki unijne, środki KPO, to dopiero w tym momencie wprowadzają te zadania inwestycyjne zarówno po stronie dochodowej, jak i po stronie wydatkowej. Czasami sam moment wnioskowania, aplikowania – w ogóle tego nie widać w wieloletnich prognozach finansowych do czasu już otrzymania jakby akceptacji co do realizacji tego wniosku. Stąd tutaj na pewno nie będziemy w stanie udzielić odpowiedzi, jak zwiększyć na zaś te przepływy, bo to są dane takie prognostyczne, które wynikają z poszczególnych danych jednostek samorządowych.

Natomiast co do gospodarki odpadami odniósł się wiceprzewodniczący.

W dalszej kolejności chcę zaprezentować to, że oczywiście, co wiemy, co też się powtarza przy ewentualnej ocenie funkcjonowania nowej ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, że jest grupa samorządów, co do których te transfery są niższe niż w latach poprzednich. Natomiast my, prezentując sprawozdanie ogólnokrajowo, prezentujemy te dane wynikające z poszczególnych sprawozdań budżetowych i tutaj ewentualnie kwestia wymagałaby wskazania

konkretnej jednostki samorządu terytorialnego, żebyśmy mogli ewentualnie, nie wiem, przekazać do izby, żeby wybiórczo jakąś jednostkę przeanalizować czy wskazać jej opinię. Dlatego że tak w ten sposób...to globalnie te sumy takie są, jak przedstawiliśmy tutaj w tych zestawieniach i one tak wyglądają.

Również myślę, że izby globalnie mogą wskazać sumę wydatków majątkowych w poszczególnych jednostkach, natomiast trudno będzie wskazywać, jakie były przyczyny ograniczenia poszczególnych zadań inwestycyjnych w konkretnych jednostkach samorządu terytorialnego, mając też na uwadze nasze kompetencje zgodności z prawem, a nie kompetencje celowości czy gospodarności. Ogólnie przygotowujemy zestawienia dotyczące środków, które były przekazane na przykład do SPZOZ-ów, te, które się da sklasyfikować według klasyfikacji budżetowej. Natomiast jeżeli chodzi o przyczyny, to w tym zakresie na pewno nie będziemy w stanie udzielić tej odpowiedzi. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Michał Krawczyk (KO):

Bardzo dziękuję.

Jeszcze pan prezes, proszę bardzo.

Wiceprzewodniczący KRRIO Grzegorz Czarnocki:

Pani poseł, jak gdyby bezpośrednio odnosząc się do tego, co mogę powiedzieć tutaj z marszu, to oczywiście jesteśmy świadomi, że ta sytuacja... Mówimy o wielkościach brutto, ale i łącznie w tej prezentacji mówiliśmy o tych samorządach, które są w trudnej sytuacji. I tak jak mówię, badamy samorządy, które w długim okresie mają problemy. Powiedziałem – jeśli chodzi na przykład o kwestię nadwyżki operacyjnej, takich samorządów jest, o ile pamiętam, 13. One są chyba w pięciu województwach.

Na pewno tak jest, że istnieją samorządy, które są w trudnej sytuacji. I też oczywiste jest to, że powiaty, które zostały już, że tak się wyrażę, w 1999 r. niewyposażone w dochody i mają generalnie trudną sytuację, ta sytuacja się, praktycznie rzecz biorąc, nie zmienia. One nie mają stabilnych własnych źródeł finansowania. Natomiast oceniamy... No jak gdyby trudno, żebyśmy się też nie odnosili do danych. Jeżeli mamy do czynienia z rekordową nadwyżką operacyjną, to to jest pewien ekonomiczny fakt, który rzeczywiście występuje.

Co do gospodarki odpadami, panie pośle, oczywiście prześlemy te materiały. Ja mogę powiedzieć, że wiemy też doskonale, że w gospodarce odpadami te przedsięwzięcia bardzo długo trwają. Budowa na przykład termicznej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych to czasami może być 10 lat, więc wiemy, że to się dzieje. Natomiast rzeczywiście to jest niepokojąca kwestia.

Co do ZOZ-ów, pani poseł, pozwolę sobie zauważyć, że właśnie to było elementem naszej prezentacji. Poświęciliśmy temu kilka slajdów. W naszej ocenie to jest ryzyko i w powiatach, i w niektórych województwach. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Michał Krawczyk (KO):

Bardzo dziękujemy.

Szanowni państwo, jeśli nie usłyszę sprzeciwu, uznam, że Komisje przyjęły sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2025 r. Sprzeciwu nie słyszę. Bardzo dziękuję. Komisje przyjęły sprawozdanie.

Proponuję, aby pan przewodniczący Tomasz Kostuś przedstawił sprawozdanie na posiedzeniu Sejmu w imieniu Komisji. Czy pan poseł wyraża zgodę?

Poseł Tomasz Kostuś (KO):

Tak, wyrażam zgodę.

Przewodniczący poseł Michał Krawczyk (KO):

Dziękuję.

Czy są inne kandydatury? Nie widzę. W związku z tym upoważniam pana przewodniczącego Tomasza Kostusia.

Stwierdzam, że porządek dzienny został wyczerpany. Bardzo państwu dziękuję. Zamykam posiedzenie.